

Turgenev, N. I. *Opyt teorii nalogov* [The experience of the theory of taxes]. St. Petersburg: Tipografiya N. Grecha, 1818.

Taxation Trends In The European Union' 2015. http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_structures/2015/report.pdf

"Ukraina za rik pidnialasia na 20 pozysii v reitynhu investytsiinoi pryvablyvosti International Business Compass (onovleno 27.02.2016)" [Ukraine for the year climbed 20 positions in the ranking of investment attractiveness of the International Business Compass (updated 27.02.2016)]. <http://news.finance.ua/ua/news/-/370116/ukrayina-za-rik-pidnyalasya-na-20-pozysij-v-rejtyngu-investytsijnoyi-pryvablyvosti-international-business-compass>

"Ukraina u hlobalnykh reitynhakh: pidsumky 2015 roku" [Ukraine in the global rankings: end of 2015]. <http://www.pravda.com.ua/cdn/graphics/rating/story/>

"V Kitae startuet sammit G20" [In China, the start of the G20 summit]. <http://forbes.net.ua/news/1420697-v-kitae-startuet-sammit-g20>

Vyshnevskiy, V. P. *Opodatkuvannia v emerdzhentnii ekonomitsi: teoretychni zasady i napriamy polityky* [Net emergenti Economics: a theoretical framework and policy directions]. Donetsk, 2012.

Victor de Riqueti, marquis de Mirabeau. *L'Ami Des Hommes, ou Traite de la Population*. Vol. 6. Hambourg: Chretien Herold, 1756-1762.

Wagner, A. *Finanzwissenschaft: Th. Gebuhren Und Allgemeine Steuerlehre*: Nabu Press, 2011.

"Zvit pro vykonannia Planu roboty Derzhavnoi fiskalnoi sluzhby Ukrainy na 2015 rik" [A report on the implementation of the work Plan of the State fiscal service of Ukraine for 2015]. <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/>

УДК 330.3

ФІНАНСУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ: ВИДИ ТА ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРИ ДЖЕРЕЛ

© 2016 КОВТУНЕНКО К. В., НЕСТЕРЕНКО О. В.

УДК 330.3

**Ковтуненко К. В., Нестеренко О. В. Фінансування діяльності вітчизняних підприємств в сучасних умовах:
види та особливості структури джерел**

У статті розглянуто види та особливості структури джерел фінансування діяльності вітчизняних підприємств; перераховано види джерел фінансування компаній, різновиди банківських кредитів; проведено аналіз капітальних інвестицій в основний капітал підприємств за джерелами фінансування; досліджено структуру кредитно-інвестиційного портфеля комерційних банків і проаналізовано інформацію про короткострокові банківські кредити з економічних напрямів. Встановлено ризики, що заважають підприємствам отримати банківський кредит, і причини уповільнення кредитування. Надано пропозиції щодо вибору ефективних джерел фінансування підприємства.

Ключові слова: структура джерел фінансування діяльності вітчизняних підприємств, власні кошти, банківське кредитування.

Табл.: 3. **Бібл.:** 13.

Ковтуненко Ксенія Валеріївна – доктор економічних наук, доцент, завідувачка кафедри менеджменту зовнішньоекономічної та інноваційної діяльності, Одеський національний політехнічний університет (пр. Шевченка, 1, Одеса, 65044, Україна)

E-mail: dmitrij-kovtunenکو@yandex.ru

Нестеренко Ольга Володимирівна – аспірантка кафедри менеджменту зовнішньоекономічної та інноваційної діяльності, Одеський національний політехнічний університет (пр. Шевченка, 1, Одеса, 65044, Україна)

E-mail: art-ov2008@yandex.ru

УДК 330.3

UDC 330.3

**Ковтуненко К. В., Нестеренко О. В. Финансирование деятельности
отечественных предприятий в современных условиях:
виды и особенности структуры источников**

В статье рассмотрены виды и особенности структуры источников финансирования деятельности отечественных предприятий; перечислены виды источников финансирования компаний, разновидности банковских кредитов; проведен анализ капитальных инвестиций в основной капитал предприятий по источникам финансирования; исследована структура кредитно-инвестиционного портфеля коммерческих банков и проанализирована информация о краткосрочных банковских кредитах по экономическим направлениям. Выявлен ряд рисков, мешающих предприятиям получить банковский кредит, и причины замедления кредитования. Даны предложения по выбору эффективных источников финансирования предприятия.

Ключевые слова: структура источников финансирования деятельности отечественных предприятий, собственные средства, банковское кредитование.

Табл.: 3. **Библ.:** 13.

Ковтуненко Ксенія Валеріївна – доктор економічних наук, доцент, завідувачка кафедрою менеджменту зовнішньоекономічної та інноваційної діяльності, Одеський національний політехнічний університет (пр. Шевченка, 1, Одеса, 65044, Україна)

E-mail: dmitrij-kovtunenکو@yandex.ru

Нестеренко Ольга Володимирівна – аспірантка кафедри менеджменту зовнішньоекономічної та інноваційної діяльності, Одеський національний політехнічний університет (пр. Шевченка, 1, Одеса, 65044, Україна)

E-mail: art-ov2008@yandex.ru

**Kovtunenکو K. V., Nesterenko O. V. Financing the Activities
of Domestic Enterprises in the Current Conditions: Types and Features
of the Structure of Sources**

The article considers types and features of the structure of sources for financing domestic enterprises; types of sources for financing companies and varieties of bank loans are listed; an analysis of capital investments in fixed capital of enterprises by sources of financing has been carried out; structure of the credit and investment portfolio of commercial banks has been examined, and information on short-term bank loans by economic directions has been analyzed. A number of risks that hinder enterprises in receiving a bank loan together with reasons for slowing down the loaning have been identified. Some suggestions for choosing efficient sources for financing enterprises have been provided.

Keywords: structure of sources for financing domestic enterprises, own funds, bank lending.

Tabl.: 3. **Bibl.:** 13.

Kovtunenکو Kseniia V. – D. Sc. (Economics), Associate Professor, Head of the Department of Management of Foreign Economic and Innovative Activity, Odessa National Polytechnic University (1 Shevchenka Ave., Odessa, 65044, Ukraine)

E-mail: dmitrij-kovtunenکو@yandex.ru

Nesterenko Olga V. – Postgraduate Student of the Department of Management of Foreign Economic and Innovative Activity, Odessa National Polytechnic University (1 Shevchenka Ave., Odessa, 65044, Ukraine)

E-mail: art-ov2008@yandex.ru

Будь-яке підприємство прагне успішно функціонувати в економічному просторі, отримувати прибутки при веденні господарської діяльності та в майбутньому підвищувати ефективність своєї роботи та розвивати нові сфери діяльності. Відсутність економічно обґрунтованих вірних розрахунків при виборі оптимальних джерел фінансування діяльності компанії можуть призвести до негативних наслідків її фінансового стану. Для здійснення основної мети суб'єктам господарювання потрібна ефективна структура джерел фінансування, щоб використовувати кошти на придбання площ виробництва, скорочення обороту обігових коштів, оновлення основних фондів, розширення нових технологій.

В умовах дестабілізації економіки, високої конкуренції, питання пошуку вигідних джерел фінансування є проблемою багатьох підприємств, які змушені знаходити найбільш оптимальні шляхи фінансування своєї діяльності. Нестача фінансових коштів може призупинити або повністю згорнути всю діяльність організації, а при відсутності власних ресурсів для здійснення діяльності важливу роль в інвестиційному процесі вітчизняних підприємств відіграє такі джерела фінансування, як: банківське кредитування, кошти іноземних інвесторів, лізинг, взаємне фінансування між підприємствами та ін. [1].

Значну увагу дослідженням фінансування діяльності підприємства приділяють такі вітчизняні вчені, як А. М. Александров, І. В. Зятківський, А. Г. Загородній, А. М. Поддєрьогін, І. О. Бланк, О. С. Філімоненков та інші, але існують суперечні питання стосовно структури джерел фінансування, яка повною мірою відповідатиме потребам підприємства, забезпечуючи їх сталий розвиток.

У світовій економіці в багатьох розвинутих країнах підприємства малого і середнього бізнесу формують великий обсяг прибутку державного бюджету. Саме малий бізнес забезпечує до 80% ВВП, високу робочу зайнятість, створює альтернативну конкуренцію, завдяки чому найкраще задовольняються будь-які потреби кінцевих споживачів та ринок наповнюється високоякісними товарами. Але в нашій країні набагато нижчі коефіцієнти та показники розвитку малого бізнесу [3]. Таким чином, підприємства малого та середнього бізнесу країни є провідним сектором ринкових відносин, які безпосередньо впливають на темп зростання фінансового та інвестиційного потенціалу країни [4].

В умовах активного розвитку ринку і нарощення конкуренції між компаніями керівництво підприємства стає перед пошуком вигідних нових джерел фінансування свого бізнесу, при цьому треба враховувати вартість ресурсів, їх особливості, своєчасність отримання, фінансовий стан підприємства. Якщо витрати компанії перевищують її доходи, то постає проблематичне питання: звідки фінансувати свою господарську діяльність? Зменшення витрат можуть негативно вплинути на виробництво, тоді позичення фінансових ресурсів є єдиним шляхом налагодження системного функціонування підприємства.

Залежно від розміру підприємства виникають певні складнощі щодо отримання фінансування. Слід зазначити, що малому підприємству набагато важче отримати залучення капіталу, ніж великій компанії, при

тому що воно його дуже потребує. Проблема отримання таких позик полягає в тому, що інвесторам складно розрахувати потенціал малих підприємств, і вони відносять до ризикованих відносини з такими підприємствами. Кредитори віддають перевагу компаніям зі швидким оборотом обігових коштів і капіталу через швидке повернення коштів від цих підприємств [12].

У науковій літературі розділяють три види джерел фінансування:

- ✦ *власні кошти*: отримані за рахунок прибутку;
- ✦ *запозичені кошти*: отримані будь-яким способом кредитування, що включають в себе банківські кредити та інші фінансові зобов'язання з нарахуванням відсотків;
- ✦ *залучені кошти*: це кошти сторонніх інвесторів, які беруть участь у діяльності підприємства.

З приводу такого поділу думки вчених розійшлися, і виникає багато суперечок стосовно оптимальності структури джерел фінансування. Деякі вчені вважають, що підприємству немає необхідності брати в борг, якщо вистачає власних коштів, і не варто вважати в боргову яму через кредиторів. На їх думку, більшу частину операційних витрат суб'єктам господарювання необхідно інвестувати за рахунок власного капіталу, оскільки при таких умовах підприємство має кращу фінансову стійкість, низьку вартість капіталу, самостійність у прийнятті рішень при розподілі коштів. З іншого боку, при використанні тільки власних коштів може виникнути перевантаження виробничого процесу, знизитися ліквідність підприємства і т. п. У наукових джерелах також зазначають, що якщо підприємство використовує змішаний капітал, тобто власний капітал разом з позиковим, то отримує найвищі фінансові можливості свого розвитку без обмеження основної діяльності коштами. Але при зростанні обсягу позикового капіталу існує ризик скорочення фінансової стійкості, і доля підприємство може залежати від рішень кредиторів.

Динаміка капітальних інвестицій в основний капітал підприємства за джерелами фінансування (табл. 1) демонструє, що переважним джерелом інвестування своєї діяльності підприємства обирають власні кошти [7]. За роки економічної кризи обсяги фінансування діяльності за власний рахунок організацій поступово зростають (171,1 млрд грн у 2012 р. і 184,3 млрд грн у 2015 р.), і ця картина є наслідком насамперед скорочення виділення коштів з державного бюджету, обмеження наданням кредитів для бізнесу і ускладнення банківських кредитних процедур.

Найбільший обсяг інвестування при використанні банківських кредитів спостерігається у 2011–2013 рр. після кризи 2008 р., а вже у 2014–2015 рр. кредитування вітчизняних підприємств значно зменшилося, майже до 20740,1 млн грн.

Аналізуючи показники фінансування діяльності організацій за допомогою коштів іноземних інвесторів, можна помітити, що обсяги залучення фінансових ресурсів зросли і протягом 2013–2015 рр. Інвестиції збільшилися майже вдвічі – з 4271,3 млн грн до 8185,4 млн грн. Найменшим джерелом інвестування у 2014–2015 рр.

Таблиця 1

Капітальні інвестиції в основний капітал підприємства за джерелами фінансування у 2010–2015 рр.* , млн грн [7]

Показник	Рік					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Усього	180575,5	241286	273256	249873,4	219419,9	273116,4
у т. ч. за рахунок:						
коштів державного бюджету	10223,3	17376,7	16288,3	6174,9	2738,7	6919,5
коштів місцевих бюджетів	5730,8	7746,9	8555,7	6796,8	5918,2	14260
власних коштів підприємств та організацій	111371	147569,6	171176,6	165786,7	154629,5	184351,3
кредитів банків та інших позик	22888,1	36651,9	39724,7	34734,7	21739,3	20740,1
коштів іноземних інвесторів	3723,9	5038,9	4904,3	4271,3	5639,8	8185,4
коштів населення на будівництво житла	18885,9	17589,2	22575,5	24072,3	22064,2	31985,4
інших джерел фінансування	7752,5	9312,8	10030,9	8036,7	6690,2	6674,7

Примітка: * – без урахування тимчасово окупованої території АР Крим і м. Севастополя, за 2014–2015 рр. також без частини зони проведення АТО.

були бюджетні кошти, що виділяються державою на розвиток підприємництва. А низький рівень державного фінансування різних сфер діяльності штовхає підприємства користуватися кредитами комерційних банків. Хоча кризова ситуація в економічному середовищі негативно вплинула на фінансовий потенціал багатьох компаній, зменшився обсяг надійних і платоспроможних організацій, проте, водночас, банківські інвестування є важливим джерелом фінансування діяльності вітчизняних підприємств [13].

Протягом аналізованого періоду змінюється структура кредитно-інвестиційного портфеля комерційних банків (табл. 2).

На даний час головними напрямками інвестування комерційних банків в економіку України є реальне фінансування інвестиційних проектів бізнесу та фінансування в цінні папери.

З 2007 р. банківський кредитно-інвестиційний портфель постійно зростає, найбільша кількість кредитів

була наприкінці 2008 р. У січні 2009 р. повний кредитний портфель банків склав 759686,00 млн грн, кредити підприємствам були видані на суму 409467,74 грн, але потім суми кредитів юридичним особам почали поступово зменшуватися, у зв'язку з кризою 2008 р. банківське кредитування в Україні практично призупинилося, і в банківських портфелях з'явилася великі обсяги прострочених і проблемних кредитів. Економічна криза 2014–2015 рр. безпосередньо вплинула на вартість і доступність для підприємств банківського кредитування. Цілий 2015 р. банківські кредитні портфелі впевнено зменшувалися, і за рік частка кредитів бізнесу скоротилася на 185,2 млрд грн – до 453,3 млрд грн. У 2016 р. продовжилося стискання банківського кредитування через високі ризики неплатоспроможності потенційних позичальників [10].

Найбільша кількість банківських кредитів була надана корпоративному сектору, нефінансовим корпораціям та домогосподарствам у вигляді споживчих та іпотечних кредитів [1].

Таблиця 2

Структура кредитно-інвестиційного портфеля комерційних банків станом на початок року, млн грн [5]

Стан на початок року	КІП	У тому числі			
		Міжбанківські кредити	Кредити юридичним особам	Кредити фізичним особам	Цінні папери
2007	252623,87	22635,27	140625,73	76043,78	13319,09
2008	462149,10	51081,09	236063,19	149212,81	25792,00
2009	759686,00	47430,67	409467,74	264210,31	38577,28
2010	627701,04	34369,11	343286,32	211886,74	38158,87
2011	613285,07	46866,16	476181,35	144121,52	63697,31
2012	604191,62	50728,49	482662,70	124211,11	56164,61
2013	594521,91	29698,21	489697,35	115597,75	55106,81
2014	732554,17	24772,80	581887,53	144654,03	84560,00
2015	753117,10	7627,53	638565,30	151925,77	92367,11
2016	461660,31	9488,28	453314,39	113501,24	44131,83

За допомогою банківського кредитування підприємства мають можливість фінансувати свою господарську та інвестиційну діяльність, також щомісячне погашення кредиту посилює економію в процесі фінансування, що вказує на ефективність управління підприємством [2, с. 56]. Деякі банківські установи надають інвестиційні довгострокові кредити на комерційні цілі в національній валюті. Зазвичай, вітчизняні підприємства, які спонсорують свою інвестиційну діяльність, несуть витрати по купівлі, реконструкції, оновленню, будівництву споруд, будинків, земельних ділянок, транспортних засобів, обладнання, тощо. Головною відмінністю таких кредитів є достатньо довгий строк кредитування та адаптивний графік погашення боргу, індивідуально для кожного підприємства. Кожному інвестору відомо, що термін інвестиційного кредиту тісно пов'язаний зі строком окупності інвестицій, а відсотки по графіку погашення повинні бути нижчими за рівень доходності за інвестиціями [8].

Також банки пропонують суб'єктам господарювання великий спектр кредитів, наприклад відкриття кредитної лінії, «овердрафт»; іпотечний кредит, револьверний кредит, ломбардний кредит, облігаційна позика, фінансовий лізинг та багато інших. У сучасних умовах найбільш привабливим серед підприємців є комерційний кредит у товарній формі, коли компанії між собою здійснюють взаємне кредитування й існує різниця в часі між поставкою товару та його фактичною оплатою. Пе-

ревагою такого кредиту є швидкість надання коштів у товарній формі, більш дешевій, ніж банківський кредит; проста схема збору документів прискорює оборотність обігових коштів, і підприємства мають можливість одне одному надати фінансову допомогу [6].

За інформацією про короткострокові банківські кредити за економічними напрямками у 2012–2014 рр., найбільша частка банківських кредитів припадає саме на оптово-роздрібну торгівлю: 37,86% – у 2012 р., 37,44% – у 2013 р., 33,58% – у 2014 р. (табл. 3).

На другому місці за прихильністю банків – промислові підприємства: 24,92% – у 2012 р., 26,93% – у 2013 р., 31,79% – у 2014 р.

Зробивши детальний аналіз банківських кредитів у різноманітні сфери діяльності підприємств, можна відзначити, що найчастіше банки надають кредити підприємствам лише на конкретні види економічної діяльності, і в них концентрується і нарощується велика частка усіх позикових коштів, проте іншим організаціям теж потрібна банківська підтримка у вигляді кредитного фінансування. Якщо власних потужностей не вистачає, треба звертатися до кредиторів та інвесторів для отримання фінансування тільки короткострокових проектів, оскільки саме короткострокове фінансування може підтримати поточну платоспроможність підприємства.

Відмітимо той факт, що, згідно з чинним законодавством, банки негативно ставляться до ситуації щодо надання кредитів, які потребують фінансування для

Таблиця 3

Короткострокові кредити банків за видами економічної діяльності (станом на кінець року), млн грн [9]

Показник	2012 р.		2013 р.		2014 р.	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%
Усього	316987,2	100,0	371760,5	100,0	428243,2	100,0
у т. ч.:						
сільське, лісове та рибне господарство	15707,1	4,96	22328,2	6,01	27629,9	6,45
промисловість	78994,0	24,92	100101,1	26,93	136133,0	31,79
будівництво	10381,1	3,27	12671,4	3,41	12568,3	2,93
оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	119998,2	37,86	139204,8	37,44	143782,9	33,58
транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	12681,2	4,00	11135,7	3,00	10492,4	2,45
тимчасове розміщення й організація харчування	930,6	0,29	1104,6	0,30	1268,5	0,30
інформація та телекомунікації	5076,2	1,60	3676,1	0,99	3179,1	0,74
фінансова та страхова діяльність	12481,2	3,94	11272,4	3,03	12483,4	2,92
операції з нерухомим майном	19113,4	6,03	23032,7	6,20	30680,8	7,16
професійна, наукова та технічна діяльність	34981,6	11,04	40320,6	10,85	42719,9	9,98
діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	4990,5	1,57	5218,2	1,40	6000,6	1,40
освіта	2,1	0,00	26,5	0,01	39,6	0,01
охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	330,4	0,10	120,2	0,03	101,9	0,02
мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	1206,0	0,38	1508,2	0,41	1090,0	0,25
надання інших видів послуг	113,6	0,04	39,8	0,01	72,9	0,02

сплати бюджетних платежів, податків, на відшкодування на збитків. Також комерційні банки не кредитують підприємства-банкрути, з простроченою заборгованістю і негативною кредитною історією, оскільки фінансові установи передбачають дуже високі ризики надання кредитів нестабільним підприємствам.

Значущим показником, який стимулює попит на банківське кредитування, є висока процентна ставка, вона є дорогою для бізнесу, але вартість ресурсу коштує недешево, тому банки вимушені інвестувати з такою високою ставкою [9]. Також треба зазначити, що дорожнеча кредитних ресурсів свідчить про скорочення фінансових можливостей банків. Цей факт, своєю чергою, обумовлюється зменшенням банківського капіталу через збільшення прострочених і непогашених кредитів та майже відсутністю депозитного та зовнішнього рефінансування.

Уповільнюють кредитування високі ризики неплатоспроможності клієнтів, велика частка закредитованих підприємств корпоративного сектора, підвищення вимог регуляторів до розрахунку резервів і наявність високої кількості прострочених кредитів у фінансових установах. Тільки за офіційними даними, за 2014–2015 рр. частка проблемних кредитів становила 22,8% від загального обсягу кредитного банківського портфеля, а в реальних кредитних портфелях досягає 60% і більше [9]. У більшості українських банків не має зацікавленості довгостроково розміщати свої капітали в інвестування через високий рівень ризику [11].

Для самих підприємств при залученні банківського кредиту теж існують ризики, такі як:

- ✦ високі вимоги до заставного покриття, при цьому вартість застави повинна значно перевищувати суму необхідного кредиту;
- ✦ складна процедура оформлення документів та запит банком великої кількості документів від підприємства;
- ✦ короткий строк кредитування (до 1 року або кредитна лінія до 3 років), за який підприємство не в змозі якісно обслуговувати кредит;
- ✦ нав'язування банком своїх додаткових умов, таких як переведення рахунків у цей банк або відкриття депозитів;
- ✦ при плаваючій відсотковій ставці банк може її змінювати тільки в бік збільшення;
- ✦ зацікавленість потенційних позичальників знижується при дестабілізації курсу гривні [8].

ВИСНОВКИ

Отже, проведене дослідження видів і структури фінансування діяльності вітчизняних підприємств в сучасних умовах дозволяє визначити, що для ефективного фінансування діяльності підприємства та його стабільного розвитку потрібно не тільки спиратися на один вид фінансування, а використовувати в комплексі усі види фінансування залежно від можливостей підприємства, його потреб і зовнішніх факторів впливу. Також існує необхідність в подальшому вивченні та пошуку нових універсальних джерел фінансування діяльності вітчизняних підприємств. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Інвестиційна діяльність комерційних банків. URL: <http://naub.oa.edu.ua/2012/investytsijna-diyalnist-komertsijnyh-bankiv/>
2. Зайцева І. С., Коцюба О. В. Банки як основні суб'єкти інвестиційної діяльності. *Бізнес Інформ*. 2013. № 10. С. 55–59.
3. Проблемы кредитования малого бизнеса. Почему не дают кредит? URL: <http://creditwit.ru/biznes-kredity/problemy-kreditovaniya-malogo-biznesa.php>
4. Леось О. Ю., Климанська І. А. Проблеми кредитування підприємств малого бізнесу в Україні. *Ефективна економіка*. 2012. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1646>
5. Асоціація українських банків. URL: <http://aub.org.ua/>
6. Костюнік О. В. Джерела створення фінансового капіталу підприємств. *Економіка, менеджмент, бізнес*. 2011. № 1-2. С. 195–202.
7. Офіційний сайт Державної служби статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
8. Рудь Л. П. Особливості банківського кредитування інвестиційної діяльності в Україні. *Інноваційна економіка*. 2013. № 6. С. 262–270.
9. Банки втрачають свою роль у розвитку економіки. URL: http://www.prostobankir.com.ua/korporativnyy_biznes/stati/banki_teryayut_svoyu_rol_v_razvitii_ekonomiki
10. Грошова стратегія. Як банкам почати рятувати економіку України? URL: <http://minfin.com.ua/2016/05/26/19669703/>
11. Данько М. С. Методичні особливості прогнозування інноваційного розвитку економіки України. *Наука та наукознавство*. 2010. № 4. С. 40–53.
12. Управління джерелами фінансування підприємства. URL: <http://economist.net.ua/node/155>
13. Бербека В. С. Проблеми кредитування малих і середніх підприємств в Україні. *Економіка України*. 2005. № 8. С. 26–28.

REFERENCES

- Asotsiatsiia ukrain skykh bankiv. <http://aub.org.ua/>
“Banky vtrachaiut svoiu rol u rozvytku ekonomiky” [Banks are losing their role in the development of the economy]. http://www.prostobankir.com.ua/korporativnyy_biznes/stati/banki_teryayut_svoyu_rol_v_razvitii_ekonomiki
- Berbeka, V. S. “Problemy kredyтування malyx i serednykh pidpryemstv v Ukraini” [Problems of crediting of small and medium enterprises in Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 8 (2005): 26–28.
- Danko, M. S. “Metodychni osoblyvosti prohnzuvannya innovatsiynoho rozvytku ekonomiky Ukrainy” [Methodological peculiarities of forecasting of innovative development of economy of Ukraine]. *Nauka ta naukoznavstvo*, no. 4 (2010): 40–53.
- “Hroshova stratehiia. Yak bankam pochaty riaturaty ekonomiku Ukrainy?” [Monetary strategy. As banks start to save the Ukrainian economy?]. <http://minfin.com.ua/2016/05/26/19669703/>
- “Investytsiina dialnist komertsiiynykh bankiv” [Investment activity of commercial banks]. <http://naub.oa.edu.ua/2012/investytsijna-diyalnist-komertsijnyh-bankiv/>
- Kostiunik, O. V. “Dzherela stvorennia finansovoho kapitalu pidpryemstv” [Sources of creation of the financial capital of enterprises]. *Ekonomika, menedzhment, biznes*, no. 1-2 (2011): 195–202.
- Leos, O. Yu., and Klymanska, I. A. “Problemy kredyтування maloho biznesu v Ukraini” [The problems of lending to small businesses in Ukraine]. *Efektivna ekonomika*. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1646>
- Oftsiniyi sait Derzhavnoi sluzhby statystyky. <http://www.ukrstat.gov.ua>
- “Problemy kreditovaniya malogo biznesa. Pochemu ne dayut kredit?” [Problems of small business lending. Why not give

credit?]. <http://creditwit.ru/biznes-kredity/problemy-kreditovaniya-malogo-biznesa.php>

Rud, L. P. "Osoblyvosti bankivskoho kredytuvannya investytsiinoi diialnosti v Ukraini" [Features of Bank lending of investment activity in Ukraine]. *Innovatsiina ekonomika*, no. 6 (2013): 262-270.

"Upravlinnia dzherelamy finansuvannya pidpriemstva" [Managing sources of financing of the enterprise]. <http://economist.net.ua/node/155>

Zaitseva, I. S., and Kotsiuba, O. V. "Banky yak osnovni subiekti investytsiinoi diialnosti" [Banks as main subjects of investment activities]. *Biznes Inform*, no. 10 (2013): 55-59.

УДК 330.15:332.1:334.021

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ОБ'ЄДНАННЯ ГРОМАД

© 2016 ВОСКРЕСЕНЬКА Т. І., ОЛЬШАНСКА М. В.

УДК 330.15:332.1:334.021

Воскресенська Т. І., Ольшанська М. В. Фінансово-економічні перспективи територіального об'єднання громад

У статті проаналізовано, систематизовано та узагальнено фінансово-економічні перспективи об'єднання територіальних громад, визначено основні джерела доходів та напрями витрачання фінансових ресурсів на основі запропонованого законодавством механізму. Проаналізовано можливі шляхи збільшення доходів та зменшення витрат об'єднаної територіальної громади. Обґрунтовано, що передача бюджетних повноважень на рівень територіальної громади дасть можливість врахувати її особливості при обранні відповідних програм розвитку та спрямовувати наявні вільні кошти на реальні потреби відповідної територіальної одиниці. Сформульовано перспективи подальших досліджень, які стосуються врахування індивідуальних інфраструктурних, виробничо-господарських і територіальних характеристик потенційних громад при їх об'єднанні, з метою запобігання виникненню «мертвих зон».

Ключові слова: фінансування територіального об'єднання громад, самодостатня територіальна одиниця, конкурентоспроможна громада, місцевий бюджет, фінансові ресурси, доходи, видатки.

Табл.: 1. **Бібл.:** 12.

Воскресенська Тетяна Ігорівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку та аналізу, Національний університет «Львівська політехніка» (вул. Степана Бандери, 12, Львів, 79013, Україна)

E-mail: voskresenskat@ukr.net

Ольшанська Марія Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку та аналізу, Національний університет «Львівська політехніка» (вул. Степана Бандери, 12, Львів, 79013, Україна)

E-mail: spt_mv@mail.lviv.ua

УДК 330.15:332.1:334.021

Воскресенская Т. И., Ольшанская М. В. Финансово-экономические перспективы территориального объединения общин

В статье проанализированы, систематизированы и обобщены финансово-экономические перспективы объединения территориальных общин, определены основные источники доходов и направления расходования финансовых ресурсов на основе предлагаемого законодательством механизма. Проанализированы возможные направления увеличения доходов и уменьшения расходов объединенного территориального общества. Обосновано, что передача бюджетных полномочий на уровень территориальной общины даст возможность учесть ее особенности при выборе соответствующих программ развития и направить имеющиеся свободные средства на реальные потребности соответствующей территориальной единицы. Сформулированы перспективы дальнейших исследований, которые касаются учета индивидуальных инфраструктурных и производственно-хозяйственных, территориальных характеристик потенциальных общин при их объединении, с целью предотвращения возникновения «мертвых зон».

Ключевые слова: финансирование территориального объединения общин, самодостаточная территориальная единица, конкурентоспособное общество, местный бюджет, финансовые ресурсы, доходы, расходы.

Табл.: 1. **Библ.:** 12.

Воскресенская Татьяна Игоревна – кандидат экономических наук, доцент кафедры учета и анализа, Национальный университет «Львовская политехника» (ул. Степана Бандеры, 12, Львов, 79013, Украина)

E-mail: voskresenskat@ukr.net

Ольшанская Мария Владимировна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры учета и анализа, Национальный университет «Львовская политехника» (ул. Степана Бандеры, 12, Львов, 79013, Украина)

E-mail: spt_mv@mail.lviv.ua

UDC 330.15:332.1:334.021

Voskresenska T. I., Olshanska M. V. The Financial-Economic Prospects of the Territorial Association of Communities

The article analyzes, systematizes and generalizes the financial-economic prospects of association of territorial communities, the main sources of revenues and expenses together with directions of spending financial resources have been determined on the basis of the mechanism, which is proposed in the legislation. The possible directions of increasing revenues and reducing expenses of a associated territorial society have been analyzed. It has been substantiated that delegation of the budgetary authority to the community level will provide an opportunity to consider its features when selecting relevant development programs and to transmit the available funds to the real needs of the relevant territorial unit. Prospects for further research have been formulated, relating to accounting the individual infrastructural and production-economical, territorial characteristics of potential communities when associating them, in order to prevent «dead zones».

Keywords: financing the territorial association of communities, self-sufficient territorial unit, competitive society, local budget, financial resources, revenues, expenses.

Tabl.: 1. **Bibl.:** 12.

Voskresenska Tetiana I. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Accounting and Analysis, Lviv Polytechnic National University (12 Stepana Bandery Str., Lviv, 79013, Ukraine)

E-mail: voskresenskat@ukr.net

Olshanska Maria V. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting and Analysis, Lviv Polytechnic National University (12 Stepana Bandery Str., Lviv, 79013, Ukraine)

E-mail: spt_mv@mail.lviv.ua